

T. B. M. M.

ZABIT CERİDESİ

Otuz dokuzuncu inikat

7 . IV . 1944 Cuma

Münderecat

	Sayfa		Sayfa
1. — Sabık zabıt hulâsası	24	da Başvekâlet tezkeresi ve Millî Müdafaa	
2. — Havale edilen evrak	24	ve Adliye Encümenleri mazbataları	
3. — Andıçme	24	(3/105)	24
1. — İstanbul ve Kütahya mebuslukla- rına seçilen Dr. Kemal Cenap Berksoy ve Halil Benli'nin andıçmeleri	24	2. — Askerî memurlar hakkındaki 1455 sayılı kanuna 4296 sayılı kanunla eklenen muvakkat maddesinin (C) fıkrasının değiş- tirilmesine dair kanun lâyihası ve Millî Müdafaa ve Bütçe Encümenleri mazbata- ları (1/170)	24:25
4. — Müzakere edilen maddeler	24		
1. — Askerî Muhakeme Usulü Kanu- nunun 108 nci maddesinin tefsiri hakkın-			

1. — SABIK ZABIT HULASASI

Kayseri ve İzmir mebusluklarına seçilmiş olan Cafer Tüzel ile Şevket Adalan andiçtikten sonra;

Askerî Ceza kanununun 35 ve 153 ncu maddelerinin değiştirilmesine dair kanun lâyihasının birinci müzakeresi yapıldı.

Cuma günü toplanılmak üzere inikada nihayet verildi.

Reis Vekili	Kâtip	Kâtip
Aydın	Samsun	Kütahya
Dr. M. Germen	N. Fırat	V. Uzgören

2. — HAVALA EDİLEN EVRAK

Lâyiğalar

1. — Bazı İsviçre mamul mallarının muayyen bazı Türk mallarıyla mübadelesini tanzim maksadiyle imza edilen protokolün tasdikına dair kanun lâyihası (1/234) (Hariciye ve Ticaret Encümenlerine);

2. — Romanya'dan 70 vagon ve 3270 varil alınması ve bedellerinin kısmen muayyen mallar kısmen de ley olarak ödenmesi hususunda

yapılan Anlaşmanın tasdikına dair kanun lâyihası (1/235) (Hariciye ve Ticaret Encümenlerine);

Mazbatalar

3. — Askerî ve Mülki Tekaüt kanununun 46 nci maddesinin tefsiri hakkında Başvekâlet tezkeresi ve Millî Müdafaa, Bütçe ve Maliye Encümenleri mazbataları (3/54) (Ruznameye).

BİRİNCİ CELSE

Açılma saati : 15

REİS — Ş. Günaltay

KÂTIPLER : V. Uzgören (Kütahya), Necmeddin Sahir Sılan (Tunceli)

REİS — Celse açılmıştır.

3. — ANDIÇME

1. — *İstanbul ve Kütahya mebusluklarına seçilen Dr. Kemal Cenap Berksoy ve Halil Benli'nin andiçmeleri*

REİS — Yeni mebusluğa seçilen iki arkadaşın tahlifleri yapılacak.

(İstanbul Mebusu Prof. Dr. Kemal Cenap Berksoy andiçti.) (Alkışlar).

(Kütahya mebusu Halil Benli andiçti.) (Alkışlar).

REİS — Ruznameye geçiyoruz.

4. — HÜZAKERE EDİLEN MADDELER

1. — *Askerî Muhakeme Usulü Kanununun 108 nci maddesinin tefsiri hakkında Başvekâlet tezkeresi ve Millî Müdafaa ve Adliye Encümenleri mazbataları (3/105) [1]*

(Adliye Encümeni mazbatası okundu.)

REİS — Mazbata hakkında mütalâa var mı? Mazbatayı yüksek reyinize arz ediyorum. Kabul edenler... Etmeyenler... Mazbata kabul olunmuştur.

2. — *Askerî memurlar hakkındaki 1455 sayılı kanuna 4296 sayılı kanunla eklenen muvakkat maddenin (C) fıkrasının değiştirilmesine dair kanun lâyihası ve Millî Müdafaa ve Bütçe Encümenleri mazbataları (1/170) [1]*

REİS — Lâyihanın heyeti umumiyesi hakkında mütalâa var mı? Maddelere geçilmesini tasvibinize arz ediyorum. Kabul edenler... Etmeyenler. Maddelere geçilmesi kabul edilmiştir.

[1] 82 sayılı basmayazı zaptın sonundadır.

[1] 83 sayılı basmayazı zaptın sonundadır.

Askerî memurlar hakkındaki kanuna 4296 sayılı kanunla eklenen muvakkat maddenin (C) fıkrasının değiştirilmesine dair kanun

MADDE 1. — Askerî memurlar hakkındaki 24.V.1929 tarih ve 1455 sayılı kanuna ek 14.VIII.1942 tarih ve 4296 sayılı kanunun birinci maddesinin (C) fıkrası aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir:

C) Subaylıktan askerî memurluğa naklolanlarla askerî adli hâkimler bu iki senelik nasıp ılerletilmesinden istifade edemezler. Ancak askerî hesap veya muamele memuru iken adli müşavirliğe ve hiç bir kıdem zammı almaksızın hâkimliğe naklettirip bu kanunun neşri tarihinde 2 ve 3 ncü sınıf derecesinde bulunan askerî adli hâkimlerin nasıpları ikişer sene ılerletilmiştir.

REİS — Mütalâa var mı? Maddeyi reyinize arz ediyorum. Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

MADDE 2. — Bu nasıp ılerletilmesinden dolayı maaş farkı verilmez.

REİS — Mütalâa var mı? Maddeyi reyinize arz ediyorum. Kabul edenler... Etmeyenler... Madde kabul edilmiştir.

MADDE 3. — Bu kanun neşri tarihinden mer'idir.

REİS — Maddeyi reyinize arz ediyorum. Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

MADDE 4. — Bu kanun hükümlerini yürütmeğe Millî Müdafaa Vekili memurdur.

REİS — Maddeyi reyinize arz ediyorum. Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Lâyihanın birinci müzakeresi bitmiştir.

Ruznamede müzakere edilecek başka madde yoktur. Pazartesi günü saat 15 te toplanılmak üzere celseyi kapatıyorum.

Kapanma saati : 15,12

T. B. M. M. Matbaası

**Askerî muhakeme usulü kanununun 108 nci maddesi-
nin tefsiri hakkında Başvekâlet tezkeresi ve Millî Mü-
dafaa ve Adliye Encümenleri mazbataları (3/105)**

T. C.

Başvekâlet

Muamelât Umum Müdürlüğü

Kararlar Müdürlüğü

Sayı : 6/3382

4 . X . 1943

Büyük Millet Meclisi Yüksek Reisliğine

Askerî Muhakeme Usulü kanununun 108 nci maddesinin tefsiri hakkında Millî Müdafaa Ve-killiğinden alınan 23 . IX . 1943 tarihli ve 43/6551 sayılı tezkere ile ilişğinin suretleri sunulmuştur. İşin tefsir yoluyla halline ve sonunun bildirilmesine müsaadelerini arz ve rica ederim.

Başvekil

Ş. Saracoğlu

T. C.

M. M. Vekâleti

Askerîlik Adliyesi Şubesi

Sayı : 43/6551

23 . IX . 1943

Başvekâlete

İlk ve hazırlık tahkikatı sırasında maznunların hangi sebepler dolayısıyla tevkif edilebilecekleri, tevkif müzekkerelerinin adli âmirler tarafından ne zaman geri alınacağı ve bu maksatla tetkikatın ne kadar müddet içinde yapılması lâzım geldiği 1631 sayılı Askerî Muhakeme Usulü kanununun (104, 105, 106 ve 108) nci maddelerinde gösterilmiştir.

Son tahkikatı mütaakıp ise yalnız maznunun duruşmada isbatı vücut etmesini mümkün kılmak için duruşmanın taliki veyahut mahkûmiyet kararı verilen veya duruşma da bir suç işlenmesi-hallerinde mahkemelerce tevkifine karar verilebileceği (104, 156, 159 ve 166 M) kabul edilmiştir.

105 nci maddede mevcut tevkif sebepleriyle gayrimevkuf maznunların mahkemelerce tevkif edilip edilmeyecekleri tevkif sebepleri kalmıyan mevkuf maznunların yine mahkemeye tahliye olunup olunmayacakları haklarında açık bir hüküm yoktur.

Gerçi askerî mahkemelerin tevkif ettikleri maznunlar için tevkif sebeplerinin kalmaması halinde 108 nci maddenin birinci fıkrasındaki hükme imtisalen tahliye kararı verebilecekleri kabul edilebilirse de 105 nci maddede mevcut diğer tevkif sebeplerine müsteniden tevkif kararı verip vermiyecekleri adli âmirlerin ilk ve hazırlık tahkikatında tevkif ettikleri maznunların tahliyesi cihetine gidilip gidilmeyecekleri hususu kanunun sükûtü karşısında tetkika değer görülmüştür.

Vekâletimiz Tevkif kararını ittihaz eden adli âmirin ancak bu sebebin zâil olduğunu kendisinin takdir edebileceğinin ve bilhassa 105 nci maddenin C. fıkrasına tevfikân disiplin mülâhazasıyla yapılan tevkiflerde bu işin büyük bir ehemmiyet kesbedeceğini düşünmüş ve sureti ilişik 23 . V . 1942 gün ve Mehakim şubesi 23/128 sayılı tamim ile bu düşüncesini alâkadarlara bildirmişti.

Gerçi hususi kanunların sakit oldukları yahut açıkça başka bir hüküm koymamış oldukları hal-

lerde ahkâmı umumiyenin (Ceza muhakemeleri Usulü Kanununun) tatbiki lâzımgelceği dolayısıyla duruşma safhasında askerî mahkemelerin de umumî mahkemeler gibi (Ceza Muhakemeleri Usulü Kanununun 124) vaziyete tamamiyle hâkim olmaları serbestçe tevkif ve tahliye kararı verebilecekleri ileri sürülebilir. Fakat vazî kanun: Ceza Muhakemeleri Usulü Kanununun hangi hükümleri askerî mahkemelerde tatbik edileceğini Askerî Muhakeme Usulü Kanununun 114 ve 115 nci maddelerinde olduğu gibi sarahaten zikretmek sistemini kabul etmiş görülmektedir. Bundan mülhem olarak böyle açıkça atıf yokken Ceza Muhakemeleri Usulü Kanununa imtisal edilmesi mümkün görülmemektedir.

Yukarıda arz ve yerinde görülen mülahazalara rağmen askerî mahkemelerin 105 nci maddede yazılı tevkif sebeplerine müsteniden tevkif kararı verdikleri, gerek kendileri ve gerekse adli âmirler tarafından tevkif edilen maznunların tahliyesi cihetine gittikleri görülmektedir. Bu tarzı harekete âmil olan mülahazalar ise şu şekilde hülâsa edilebilir:

Askerî Muhakeme Usulü Kanununda mahkemeleri bu tarzı hareketten meneden açık bir hüküm yoktur.

Askerî mahkemeler müstakil ve kanuna tabidir. (4. I. 111) hüküm ve kararlarının bilâ kaydüşart infazı mecburidir. (Teşkilâtı Esasiye 54) mahkemeye intikal eden bir işe adli âmirin herhangi bir şekilde olursa olsun karışması bir müdahale mahiyetini arzeder. Ve mahkemelerin istiklâline münafidir. Duruşma sırasında maznunun tevkifi veyahut da mevkuf maznunun tahliyesi lâzımgelip gelmiyeceğini duruşmadan mütehassıl kanaata müsteniden mahkemeler daha isabetle ve adilâne takdir eder. Disiplin mülahazasıyla vâkı tevkif ve tahliyelerde de hal aynıdır. Çünkü mahkeme heyetinin ekseriyetini subay hâkimler teşkil etmektedir. Hususi kanunların sakit oldukları veyahut sarahaten başka bir hükmü muhtevi bulunmadıkları hallerde umumî hükümlerin tatbiki hukukun değişmez bir kaidesidir.

Keyfiyet 1786 sayılı resmî gazetede mevcut 25. III. 1941 gün ve 25/29 sayılı tevhibi içtihat kararıyla de teyit olunmuştur.

Binaenaleyh Askerî Muhakeme Usulü Kanununun sakit olduğu hallerde Ceza Muhakemeleri Usulü Kanununun mümasil hâdiseler için konulmuş olan hükümlerin tatbiki için Askerî Muhakeme Usulü Kanununda sarahat aramaya lüzum yoktur. Böyle bir atfın bulunup bulunmaması netice üzerinde müessir değildir. Kanunun sadece mahdut bir iki maddesinde tesadüfen umumî usule atfedilmiş olmasında askerî usuldeki boşluğu umumî usul mevcut bir hükümle doldurmaktan mahkemeleri meneden ve askerî mahkemeleri istiklâliyle telif kabul etmeyen bir hükmü çıkarmak mümkün değildir.

İşbu izahattan anlaşılacağı üzere keyfiyet önemle tetkike değer mahiyettedir.

Askerî Muhakeme Usulü Kanununun 108 nci maddesinde tevkif ve tahliye salâhiyetlerinin hazırlık ve ilk tahkikatta adli âmir ve son tahkikat ta mahkemeye ait bulunduğunun açıkça tasrih edilmiş olmasından doğan bu ihtilâfın tefsir yoluyla halline yüksek müsaadelerini ve bu bapta Adliye Vekâletinden alınan 3. V. 1943 gün ve 135/417, Genel Kurmay Başkanlığının 11. VI. 1943 gün ve 6162 sayılı mütalâa suretlerinin bağlı olarak sunulduğunu arzeylerim.

M. M. V.

A. R. Artunkal

149 sayılı ordu emirnamesinin 5 nci sayıfasındaki vekâletin 23. VI. 1942 gün ve mahakim şubesi 32/128 sayılı 986 sıra numaralı emrin suretidir

1. Askerî Muhakeme Usulü Kanunu, maznunun tahkikat esnasında sebep ve sureti tevkifi ve mevkufiyet halini devamına lüzum olup olmadığını tetkik edecek merciî ve nihayet tevkif hangi ahvalde nihayet bulunacağını tâyin etmiş ve bu kanun hangi hususlar hakkında umumî kanun hükümlerinin askerî adliyede de cari olmasını lüzumlu görmüş ise bunu sureti mahsusada tasrih eylemiştir.

Askerî Muhakeme Usulü Kanunu Umumî Ceza Muhakemeleri Usulü Kanunundaki gibi tevkif-

ten kefaletle vazgeçilebilmesi hakkında bir hüküm koymamış ve böyle bir atf dahi yapmamıştır. Bu hususta bir hüküm koymamış, bu gibi hallerde Umumî Muhakeme Usulü Kanununun hükümlerinin tatbik ve cereyanını istilzam ettiğinden değil belki askerî adliyede tevkiften kefaletle vazgeçilebilmesi usulü zail ve esasen kabul etmediğindedir. Askerî mahkemeler ancak Askerî Muhakeme Usulü Kanununun 156 nci maddesinin 1, 2 nci fıkralarında ve 159 ncu maddesinin ikinci bendinde tâyin olunan üç halde tevkif müzekkeresi verebilirler ve bu hâllerden yalnız birinci ve ikinci hallerde bilâhaza devamı tevkifine lüzum görmedikleri maznunlar hakkında yine kendilerinin isar eyledikleri tevkif müzekkerelerini geri alarak tahliye kararı verebilirler. Bundan maada olarak âmiri adli tarafından hazırlık ve gerek ilk tahkikat safhalarında ve gerekse son tahkikatın açılmasına karar verilirken muayyen tevkif sebeplerine istinaden ve resen ittihaz veya son tahkikatın açılması zamanında maznun mevkuf bulunuyorsa mevkufiyetin devamına dair ita edecekleri tevkif kararı ve müzekkerelerine karşı askerî mahkemelerin tahliye kararı verebilmelerine Askerî Muhakeme Usulü Kanununun ahkâmı hususiyesi müsait değildir. Umumî mahkemelerin son tahkikat açıldıktan sonra tahliye kararı verebilmeleri salâhiyeti Umumî Muhakeme Usulü Kanununun 117 nci maddesinin tevkifinden kefaletle vazgeçilebilmesi esasını kabul etmiş olmasına ve 121 nci maddesinde tevkif ve kefaletle salıverme hakkındaki kararların salâhiyetli hâkim tarafından verilebileceğinin tasrih eylemiş bulunmasına müstennittir. Yukarıda işaret olunduğu veçhile askerî muhakeme usulü askerî adliyede kefaletle salıverme usulü zaten kabul etmemiş ve askerî mahkemelere böyle bir salâhiyet vermemiş olduğundan adli âmirin ittihaz eylediği tevkif kararına karşı askerî mahkemelerin tahliye kararı vermeleri muhalifi kanun ve salâhiyet olup binnetice bu yoldaki kararların kıymeti tatbikiyesi olamaz. Binaenaleyh adliye askerîye de tevkif kararı ittihaz olunmaz ve tevkif sebeplerinin kalmaması ile tevkif emrinin geri alınması hususlarında Askerî Muhakeme Usulü Kanununun kabul ettiği hüküm dairesinde muamele ifası tamimen tebliğ olunur.

M. M. V.

Zekâî

Adliye Vekâleti C. İş. U. Müdürlüğünün 3 . 5 . 1943 gün ve 417/135 sayılı yazıları suretidir.

Millî Müdafaa Vekâletine

25 . 8 . 1943 gün ve Askerlik adliyesi şubesi 43/4214 sayılı yazıya karşılıktır.

Tevkif kanuni bir tedbirdir. Ve yine kanunda muayyen sebeplere binaen ittihazı lâzımgelen bu tedbire aynı sebeplerin zevali halinde bittabi lüzum kalmaz Askerî Muhakeme Usulü kanununun 108 nci maddesi bu hususta açık hükmü ihtiva etmekte ve bu hükmün tatbikını temin maksadıyla mevkufiyet halinin devamına mahal olup olmadığını adli âmirin muayyen mehiller içinde tetkik etmesi esası da 106 nci maddesinde tasrih edilmiş bulunmaktadır. Bundan başka adli âmirlikçe verilen tevkife maznunun itiraz salâhiyeti bulunduğu da aynı kanun 104 ncu maddesinde yazılıdır. Kanunun bütün bu hükümleriyle hazırlık ve ilk tahkikat sırasında maznuna bahşedilmiş olan teminatın bir kül halinde son tahkikat safhasına da şumulünü kabul etmek kanunun ruh ve maksadına uygun mülâhaza edilmektedir.

Binaenaleyh Askerî Muhakeme Usulü Kanununda sarahat bulunması ve umumî usul kanununa da bir atf yapılmamış olması askerî disiplin sebebiyle tevkif edilmiş olsa dahi askerî mahkemelerin tahkikatın seyrine göre maznunu doğrudan değruya veya kefaletle tahliye edebilmelerine mâni teşkil etmez. Askerî mahkeme usulünün bazı maddelerinde umumî usul kanununa yapılmış olan atfın da vakası olduğunu kabul etmek icabeder.

Keyfiyet mütalâa olarak arz olunur.

Adliye Vekili

Genel Kurmay Başkanlığının 11. VI. 1943 tarihli ve 6162 sayılı yazıları suretidir.

M. M. V.

7 haziran 1943 gün ve Askerlik Adliyesi 43/26 60 sayılı yazıya K:

Adli âmirlerce mevkuflu olarak duruşmaya sevk edilen şahısların duruşma esnasında mahkemeye tahliye edilmeleri mevzuunda şimdiye kadar tatbikatta rastlanan hâdiselerin, U. C. M. U. K. esasları dahilinde Askerlik Adliyesinde tatbikına imkân bulunmamış ve bu itibarla muhtelif telâkki tarzları hâkim olmuştur.

Askerlik adliyesinde kefaletle tahliye müessesesi mevcut olmadığından prensip olarak duruşmada hükme bağlanması gereken dâvaların uzun ve fasıslı celselerle devam etmesi hali karşısında adliyede kefaletle tahliye yoluna gidilerek ve fiilin taşıdığı vasıf itibariyle tevkif kararı verilmiş olan hallerde esasa girmeden gayrimevkuf olarak duruşmaya devam kararı vermek suretiyle dâvanın sonunda telâfisi kabil olmayan bir akibetle karşılaşılmasına yol açılma fikri üstün tutulmakta bulunmuştur.

Fakat, Askerlik Adliyesinde böyle bir kabil bir tedbir kıymetini taşıyan kefaletle tahliye müessesesi olmadığından mahkemeler, tevkif sebeplerini incelemeğe ve bunların ne dereceye kadar tevkifi müstelzim bir ehemmiyeti taşıdıklarını takdir eylemeğe ve bu takdiri kullanırken de bihakkın bir kanaat vermeğe mecburdurlar. Şu halde, tevkif sebeplerinden bir kısmı için tatbiki kabil olan bu usulün bir kısmı için duruşmanın her safhasında mümkün olmayacağı kendiliğinden meydandadır. Zira ağır cezayı müstelzim cürümlerden olması hasebiyle tevkif kararı verilen bir maznun hakkında bu kararın kaldırılması mahkeme için ancak esas girdikten ve suçun vasfı hakkında bir kanaat elde ettikten sonra mümkündür ki, bu da ancak hükümlerle kabilidir. Yine aynı mahiyette olarak suçun Devlet veya Hükümet duygusunu kıran veya umumî adap aleyhine işlenen suçlardan olması vasıf iddiası ile mahkemeye sevk edilmesi halinde mahkemeye bu sebeplerle tevkif edilmiş maznunun tahliyesine gitmek; işlenen fiilde böyle bir vasıf ve mahiyetin bulunmadığı rey ve kanaatını izhar eylesine bağlıdır ki, yukarıda arz ve izah olunan aynı neticeyi doğurur.

Maznunun disiplin mülâhazası ile tevkif edilmiş olması haline gelince :

Bir askerî kıta ve camiada suç işlemiş olan bir şahsın bu hareketinin o camianın disiplin ve ruhiyetinde uyandırdığı fena tesiri ekseriya yakın ve üst âmirin vaziyetinde bulunan adli âmir kadar çok defa başka mahal ve mekânda bulunan vazife gören askerî mahkemelerin takdir eylesine ve dosyada mevcut izahata görede bir kanaata sahip olmalarına imkân olmayacağı için bu cihetinde esas hükme kadar mahkemelere takdirlerine gidilmemesi, askerlik inzibat ruhunun en yakın âmirlerince idaresi prensibine sadık kalmak bakımından yolunda olur.

Yukarıdan beri arz ve izah olunan sebeplere rağmen, Askerî Ceza Muhakemeleri Kanununun 105 nci maddesinde sayılan ve (Maznunun tevkifini mucip sebepler) diye tarif edilen hallerin işbu maddenin (A, C, ve H) fıkralarında gösterilenleri üzerinde askerî mahkemelere esas hükümlerle birlikte tahliye kararı verilmesi ve (B ve D) fıkralarında gösterilen halleride duruşmanın her hal ve vaziyetinde karara bağlamaları usulü kanunumuzun ruh ve esaslarına olduğu kadar askerlik menfaat ve icaplarını da koruyucu şekilde bir tatbik kıymeti alırlar. Mütalâasındayım.

İşbu mütalâalara yüksek katınızda iştirak edildiği takdirde gerekli görülecek tefsir veya tadil yolları ile tatbikatta vuzuh ve birlik teminine imkân doğacağını arz ederim.

Genel Kurmay Başkanı

Maraşal

Fevzi Çakmak

Millî Müdafaa Encümeni mazbatası

T. B. M. M.

M. M. Encümeni

Esas No. 3/105

Karar No. 3

29 . XI . 1943

Yüksek Reisliğe

Askerî Muhakeme Usulü kanununun 108 nci maddesinin tefsiri hakkında Başvekâletin 4 birinci teşrin 1943 tarih ve 6/3382 sayılı tezkere-leriyle Yüksek Meclise tevdi edilen ve 1 . XI . 1943 tarih ve 3/105 numara ile Encümenimize havale buyurulan Millî Müdafaa Vekâletinin 23 . IX . 1943 tarih ve 43/6551 sayılı tahrifatıyla ilişkileri olan Adliye Vekâletinin ve Genel kurmay başkanlığının mütalâalarını havi tezkereler, bu vekâletlerin salâhiyetli mümessilleri huzuriyle okundu ve müzakere edildi.

Genel kurmay Başkanlığınca, Askerî Ceza Mühakemeleri Usulü kanununla sarahat ve umumî kanuna atf bulunmayan bir mesele hakkında kanunun sükûtundan dolayı umumî usule gidilmesinin tatbikat ve disiplin bakımından mahzur olduğu bulunduğu mütalâasıyla askerî âmiri adlice mevkuf olarak hakkında ilk tahkikat açılan ve mahkemeye tevdi edilen bir maznunun, tevkif sebep ve lüzumunun zevalinden dolayı askerî mahkemelere mevkufiyetinin kaldırılması doğru olamayacağı ileri sürülerek, iş-tibahi kaldırmak ve bu safhada da mevkufiyetin kaldırılmasının yine askerî âmiri adillikçe yapılabilmesinin tefsir veya tadil yoluyla temini cihetine gidilmesi bildirilmektedir.

Millî Müdafaa Vekâleti; Askerî muhakeme Usulü Kanununun sakit olduğu hallerde ceza muhakeme usulü kanununda mümâsil hâdiseler için konulmuş olan hükümlerin tatbiki için Askerî muhakeme usulü kanununda sarahat aramağa lüzum olmadığı ve böyle bir atfın bulunup bulunmamasının netice üzerinde mümüessir olamayacağı, kanunun sadece mahdüt bir iki maddesinde umumî usule atf yapılmış olmasından, diğer hususlarda askerî usuldeki boşluğun, umumî usulde mevcut hükümlere dayanarak halline gidilemeyeceği hükmünün çıkarılamayacağı ve bu yolun mahkemelerin istiklâliyle telif kabul etmeyeceği hükmünde bulunmaktır. Bununla beraber, mahkemelerin Askerî Ceza Mühakeme Usulü kanununun 108 nci

maddesinde, mevcut tevkif sebeplerine dayanarak tevkif kararı verip veremeyeceklerini ve adli âmirin ilk ve hazırlık tahkikatında tevkif ettiği maznularını son tahkikat safhasında tahliye edip edemeyeceklerini kanunun bu baptaki sükûtü karşısında tetkike değer görmekte ve bu cihetin tefsirini istemektedir.

Encümenimiz, tetkik ve müzakeresi neticesinde, Askerî mahkemeler dahi umumî mahkemeler gibi, Teşkilâtı Esasiye kanununun 54 n-cü maddesi sarahati veçhile müstakil bir mahkeme olmalarına ve kendilerine tevdi edilen maznuların muhakemesini, tevkif ve tahliyelerini tam bir salâhiyet ile icra eylemeleri tabii bulunmasına ve esasen Askerî Ceza Mühakemeleri usulü kanununun 108 nci maddesinde tevkif sebeplerinin kalkmasıyla tevkif müzekkeresinin mahkemece geri alınabileceği umumî olarak tasrih edilmiş olmasına ve hususi kanunların sakit bulunduğu yerlerde umumî hükümlere ittiban hukuk kaide ve esasları icaplarından bulunmasına, tatbikat ve içtihadın da bu yolda devam edegelmesine göre, kanunun sarahat ve açık olan hükmü karşısında tefsire mahal olmadığı kararına ekseriyetle vâsil olmuştur. Vekâletlerin mümessillerinin mütalâa ve izahları da bu kararla müşterektir.

Havalesi mucibince Adliye Encümenine tevdi buyurulmak üzere Yüksek Reisliğe sunulmuştur.

Millî Mü. En. Reisi	M. M.	Kâtip
Sinob	Ağrı	Konya
C. K. Incedayı	H. Tugaç	V. Bilgin
Bursa	Bursa	Çankırı
A. Atlı	N. Tınaz	Dr. A. Arkan
Diyarbakır	Erzurum	Gaziantep
K. Seviüktekin	Z. Soydemir	Dr. M. Canbolat
Gümüşane	Hatay	İstanbul
Ş. Erdoğan	E. Durukan	Ş. A. Ögel
Kars	Kayseri	Kırklareli
H. Durudoğan	N. Toker	K. Doğan

Mardin Muğla Siird
Dr. A. Uras S. Güney B. Turkey
Tekirdağ Tokad
R. Apak Ş. Çelikkol

Tevkif müzekkerelerini geri almak veren makamın hakkıdır. Başka makam geri almaz. Çünkü vermemiştir. 108 nci maddenin ruhu bu mütalâayı teyit eden bir askerî ceza

usulüdür.

Mahkeme suçtan dolayı ancak hüküm verir. Adli âmir hükümleri temyiz edebilir.

Bolu

A. Alptogan

Askerî disiplin ve otoriteyi zayıflatacak deęiřtirmelere ve tefsirlere taraftar deęilim.

Erzurum

A. Akyurek

Adliye Encümeni mazbatası

T. B. M. M.
Adliye Encümeni
Esas No. 3/105
Karar No. 30

3. IV. 1944

Yüksek Reisliğe

Askerî Muhakeme Usulü Kanununun 108 nci maddesinin tefsir talebini ihtiva eden Başvekâletin 4. X. 1943 tarih ve 6/3382 sayılı tezkeresinin Millî Müdafaa Encümeni mazbatasıyla birlikte Encümenimize de havale ve tevdi buyurulması üzerine 1631 sayılı Askerî Muhakeme Usulü Kanununun bu mevzuu alâkalandıran hükümleri Millî Müdafaa Vekâletinin salâhiyetli memurları huzuriyle tetkik ve müzakere olundu.

Genel Kurmay Başkanlığının dosyada mevcut 11. VI. 1943 tarih ve 6162 sayılı tezkeresinde : Askerlik adliyesinde kefaletle tahliye müessesesi mevcut olmadığından askerî mahkemelerin tevkif sebeplerini incelemeğe ve bunların ne dereceye kadar tevkifi müstelzim bir ehemmiyeti taşıdıklarını takdir eylemeğe mecbur olduklarından, halbuki tevkif sebeplerinden bir kısmı için duruşmanın her safhasında bu bapta tam bir kanaat husulüne imkân elvermediği ve ezcümle ağır cezayı müstelzim bir suç işleyen maznun hakkındaki tevkif kararı ancak esasa girildikten ve suçun vasfı hakkında bir kanaate varıldıktan sonra kaldırılabilceğinden, keza bir askerî kıta ve camiada suç işlemiş olan bir şahsın bu hareketinin o camianın disiplin ve ruhî durumunda uyandırdığı fena tesiri askerî mahkemelerin, üst âmir vaziyetinde bulunan adli âmir kadar isabetli bir şekilde takdir eylemelerine ve dosyada mevcut izahata gö-

re de bir kanaate sahip olmalarına imkân olmayacağı için bu hususun da esas hükme kadar mahkemece takdiri cihetine gidilmemesinin zaruri olduğundan bahsile Askerî Ceza Muhakemeleri Usulü Kanununun 105 nci maddesinde sayılan ve maznunun tevkifini mucip sebepler diye tarif edilen hallerden bu maddenin A, C ve H fıkralarında yazılı olanları hakkında askerî mahkemelerce esas hükümle birlikte tahliye kararı verilmesi ve B ve D fıkralarında gösterilen hallerin ise duruşmanın her hal ve vaziyetinde tetkik olunarak karara bağlanabilmeleri Askerî Ceza Kanununun ruh ve esaslarına olduğu kadar askerlik menfaat ve icaplarını da koruyucu şekilde bir tatbik kıymeti alacağı mütalâasında bulunulmuştur.

Bu mülâhazalara rağmen askerî mahkemelerin 105 nci maddede yazılı sebeplere dayanarak tevkif kararı verdikleri ve adli âmirler tarafından tevkif edilen maznunların tahliyesi cihetine gittikleri; Askerî Muhakeme Usulü Kanununda, askerî mahkemeleri bu tarzı hareketten meneden açık bir hüküm bulunmadığı, müstakil ve kanuna tabi olan bu mahkeme kararlarının kayıtsız ve şartsız infazı zaruri bulunduğu, mahkemeye intikal eden bir işe adli âmirin herhangi bir şekilde karışması bir müdahale mahiyetinde ve binaenaleyh mahkemelerin istiklâline münafi olacağı, duruşma sırasında maznunun tahliyesi lâzımgelip gelmeyeceğini

duruşmadan mütehasıl kanaate müsteniden mahkemelerin daha isabetli ve âdilâne takdir edecekleri, hususi kanunların sâkıt oldukları hallerde umumî ahkâmın tatbiki lâzımgeldiği Millî Müdafaa Vekâletinin mucip sebeplerinde beyan ve izah olunarak Askerî Muhakeme Usulü Kanununun 108 nci maddesinde tevkif ve tahliye salâhiyetlerinin hazırlık ve ilk tahkikatta adli âmire ve son tahkikatta mahkemeye ait bulunduğunun tasrih edilmemiş olmasından doğan ihtilâfın tefsir yoluyla halli muvafık olacağı neticesine varılmaktadır.

Maznunun ne gibi sebeplerle tevkif olunacağı Askerî Muhakeme Usulü kanununun 105 nci maddesinde gösterilmiştir. Suçu işlediğine dair aleyhinde kuvvetli deliller elde edilen maznun:

A) Tahkikatın taallük ettiği suçun ağır cezayı müstelzim cürümlerden olması;

B) Maznunun kaçması şüphesini uyandıracak vakıaların bulunması;

C) Askerî disiplinin muhafazası maznunun tevkifini mucip olması;

D) Cürmün izlerini yok edeceğini veya şeriklerini uydurma beyanata veyahut şahitleri yalan şahitliğe veya şahitlikten kaçınmağa sevkleyeceğini gösteren veyahut salıverildiği halde yeniden suç yapacağına delâlet eden sebeplerin bulunması;

H) Suçun Devlet veya Hükümet nüfuzunu kıran veya memleketin âsâyişini bozan fiillerden bulunması veyahut adabı umumiye aleyhine işlenmiş olması halinde tevkif olunabilir. Tevkif müzekkeresinin geri alınmasına taallük eden 108 nci maddede ise: «Tevkif müzekkeresi, tevkif sebeplerinin kalmaması ile geri alınabileceği gibi maznunun muhakemesinin menine veya beraetine karar verilmek suretiyle dahi nihayet bulur.» denilmektedir.

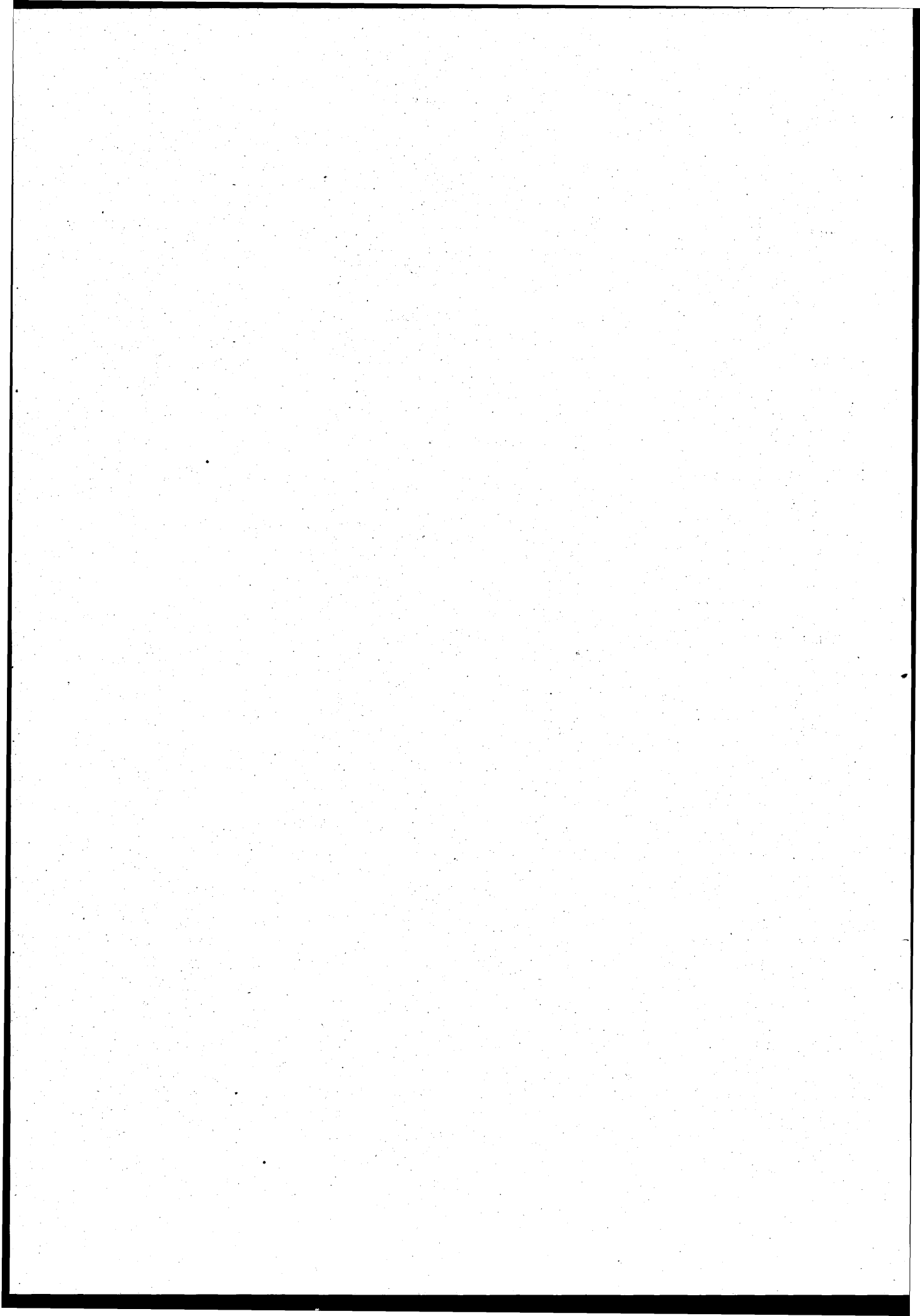
Son tahkikat safhasına intikal etmiş olan bir işle mevkuf bulunan bir maznunun tahliyesi lâzımgelip gelmiyeceğini yani tevkif sebebinin

ortadan kalkıp kalkmadığını ancak duruşma safhalarından edineceği kanaate göre mahkeme tâyin ve takdir edebilir. Ekseriyeti subaylardan teşekkül eden askerî mahkemelerin 105 nci maddenin C fıkrasında beyan olunan askerî disiplin mülâhazalarından da mülhem olmaları tabii ve zaruridir. Tevkifi mucip vakia ve hallerin dosyada gösterilmesi zikri geçen maddenin 2 sayılı bendi icabından olmakla beraber adli âmir bu husustaki mütalâa ve mülâhazalarını daima beyan edebilecek bir durumdadır. Kaldı ki mahkemeye intikal etmiş olan bir işde maznunun mevkufiyet halinin mahkemenin kanaati hilâfına ve ondan ayrı bir merci tarafından tetkika tabi tutularak idame ettirilmiş olması ceza usulü kaidelerine de aykırı düşer.

Yukarıda beyan ve izah olduğu üzere tevkif sebeplerinin ortadan kalkması halinde tevkif müzekkeresinin duruşma safhasında 108 nci madde hükümleri dahilinde mahkemece geri alınacağı kanun hükümlerinin bir arada tetkikandan anlaşılmakta olmasına ve askerî mahkemelerin tatbikat ve içtihadının da bu merkezde bulunmasına binaen 108 nci maddenin bu yönden tefsirine mahal olmadığı reylerin ittifakiyle karar altına alınmıştır.

Umumî Heyetin yüce tasvibine arz edilmek üzere Yüksek Reisliğe sunulur.

Adliye En. Rs.	M. M.	Kâtip
Çorum	Zonguldak	Manisa
M. Çağul	Ş. Devrin	F. Uslu
Antalya	Balıkesir	Bingöl
N. Aksoy	O. N. Burcu	F. F. Düşünsel
Denizli	Erzincan	Hatay
N. Küçüka	A. Fırat	B. S. Kunt
Kayseri	Kocaeli	Konya
R. Özsoy	S. Yargı	H. Karagülle
Kocaeli	Rize	Sinob
S. Artel	S. A. Dilemre	C. Atay
Trabzon		Urfa
F. A. Barutçu		K. Berker

Askerî memurlar hakkındaki 1455 sayılı kanuna 4296 sayılı kanunla eklenen muvakkat maddenin (C) fıkrasının değiştirilmesine dair kanun lâiyhası ve Millî Müdafaa ve Bütçe Encümenleri mazbataları (1/170)

T. C.

Başvekil

3 . XII . 1943

Muameleât Umum Müdürlüğü

Kararlar Müdürlüğü

Sayı : 6/4032

Büyük Millet Meclisi Yüksek Reisliğine

Askerî memurlar hakkındaki 1455 sayılı kanuna 4296 sayılı kanunla eklenen muvakkat maddenin C fıkrasının değiştirilmesi hakkında Millî Müdafaa Vekilliğince hazırlanan ve İcra Vekilleri Heyetince 19 . II . 1943 tarihinde Yüksek Meclise arzı kararlaştırılan kanun lâiyhası esbabı mucibiyle birlikte sunulmuştur.

Başvekil

Ş. Saracoğlu

Esbabı mucibe

Askerî memurlar hakkındaki 1455 sayılı kanun meriyet mevkiine girince askerî memur olup ta orduda müstahdem bulunan bu memurlar mağdur vaziyete düşmüş ve mağduriyetlerini gidermek için 3128 sayılı kanunla nasıpları dörder sene ilerletilmişti. Askerî memurların 3128 sayılı kanunla aldıkları dörder senelik nasıp ilerletilmesi işi kendilerinin mağduriyetlerini telâfi etmediği için 18 . VIII . 1942 gün ve 4296 sayılı kanunla nasıplarının ikişer sene daha ilerletilmesi kabul olunmuştur. 4296 sayılı kanunun mucip sebeplerinde 1455 sayılı kanun meriyet mevkiine girmesiyle mağdur mevkie düşmüş olan bu memurların 3128 sayılı kanunla almış oldukları dörder senelik nasıp ilerletilme mağduriyetlerinin telâfisine kâfi gelmediği de anlaşılmiş ve bu suretle kendilerinin nasıplarının ikişer sene daha ilerletilmesi teklif olunmuş ve bu lâiyhaya evvelce askerî memur iken adli müşavirlik ve askerî adli hâkimlik sınıfına geçirilmiş ve 1455 sayılı kanunla bütün askerî memurlar gibi mağdur vaziyete düşmüş bulunan askerî adli hâkimlerin de askerî memurlar gibi mağduriyetlerinin telâfisi maksadiyle bu nasıp ilerletilme işinden istifade etmeleri esası kabul olunmuştur. Ancak bunlardan evvelce tahsil kıdemi almış ve o zamanki kanunlardan istifade ederek terfileri sık sık yapılmış ve 3128 sayılı kanunla aldıkları kıdemle de birer derece daha ileri gitmiş olmalarından dolayı 4296 sayılı kanun lâiyhasında 1 nei maddenin C fıkrasında birinci sınıf ve daha yukarı derecedeki askerî adli hâkimlerin de bu kideden istifade ettirilmesi esası güdülmüş ve muamele memuru iken adli müşavir ve askerî adli hâkimliğe naklettirilmiş ve miktarı üç dört kişiden ibaret olan ve aynı askerî memurlar gibi mağdur mevkie kalmış ve halen (İkinci, üçüncü) sınıf askerî adli hâkimlerin de bu nasıp ilerletilmesinden istifade ettirilmesi muvafık görülmüş ve bu hususta Adli Askerî Şûraca da tetkik olunarak tasvip edilmiştir.

1455 sayılı kanunun meriyet mevkiine girmesiyle bütün askerî memurlar gibi bu defa kıdem verilmesi arzedilen askerî hâkimler de kazanmış oldukları derecelerinin ikişer sene aşağısına düşmüşlerdir.

Hakikat hal bu merkezde iken sayısı dördü geçmeyen bu askeri adli hâkimlerin yüksek tahsil görmeleri ileri sürülerek bu iki senelik nasıp ilerletilmesinden istisna edilmeleri hak mefhu miyle kabili telif görülmemektedir.

Binaenaleyh askerî memurlara verilmiş olan iki senelik nasıp ilerletilmesinden aynı durumda bulunan ve fazla olarak yüksek tahsil görmüş olan bu askerî adli hâkimlerin mahrum edilmeme leri ve bu suretle bunların mağduriyetlerine sonuç verilmesi maksadiyle işbu kanun lâyihası ha zırlanmıştır.

Millî Müdafaa Encümeni mazbatası

T. B. M. M.

M. M. Encümeni

Esas No. 1/170

Karar No. 9

23 . XII . 1943

Yüksek Reisliğe

Askerî memurlar hakkındaki 1455 sayılı ka nuna 4296 sayılı kanunla eklenen muvakkat maddenin (C) fıkrasının değiştirilmesi hakkın da Başvekâletin 3 birincikânun 1943 gün ve 6/4032 sayılı tezkeresiyle Yüksek Meclise gön derilen ve 6 . XII . 1943 gün ve 1/170 sayı ile Encümenimize ve Bütçe Encümenine havale bu yurulan kanun lâyihası, Millî Müdafaa ve Ad liye Vekâletlerinin salâhiyetli mümessilleri hu zuriyle müzakere edildi.

Evvelce subaylıktan askerî memurluğa nak letmiş bulunanların mağduriyetlerinin telâfisi 3128 sayılı kanunla dört sene ve 4296 sayılı ka nunla da iki sene ki ceman altı sene kıdem zam mı verilmek suretiyle nasıpları ilerletilerek te min olunmuştur.

Ancak bunlardan 3128 sayılı kanunun temin ettiği dört sene kıdem zammını aldıktan sonra hukuk tahsilini ikmal ederek askerî hâkim sını fına nakletmiş bulunanlar 4296 sayılı kanunun emsallerine temin ettiği iki sene kıdemden isti fade edememiş ve emsallerine nazaran mağdur vaziyette kalmışlardır. Bunun telâfisi ve bu su retle bir adaletin yerine getirilmesi maksadiyle

4296 sayılı kanunun birinci maddesinin (C) fıkrasının değiştirilmesi hakkındaki Hükümet teklifi yerinde görülmüş ve Encümenimizce itti fakla kabul edilmiştir.

Havalesi veçhile Bütçe Encümenine gönderil mek üzere Yüksek Reisliğe sunulmuştur.

M. M. En. Rs.	M. M.	Kâtip
Sinob	Ağrı	Konya
C. K. İnceoğlu	H. Tugay	V. Bülgin
Bolu	Bursa	Bursa
Korgl. A. Alptdoğan	Gl. A. Atlı	Gl. N. Tınaz
Çankırı	Çorum	Diyarbakır
Dr. A. Arkan	E. S. Akgöl	Gl. K. Seviüktekin
Erzurum	Erzurum	Gaziantep
A. Akyürek	Gl. Z. Soydemir	Dr. M. Canbolat
Gümüşane	Hatay	İstanbul
Ş. Erdoğan	Gl. E. Durukan	Ş. A. Ögel
Kars	Kayseri	Kırklareli
Gl. H. Durudoğan	N. Toker	Korgl. K. Doğan
Kocaeli	Mardin	Muğla
Gl. M. Bakû	Dr. A. Uras	S. Güney
Siird	Tekirdağ	Tokad
B. Türkay	R. Apak	S. Çelikkol

Bütçe Encümeni mazbatası

T. B. M. M.

Bütçe Encümeni

Esas No. 1/170

Karar No. 43

3. IV. 1944

Yüksek Reisliğe

Askerî memurlar hakkındaki 1455 sayılı kanuna 4296 sayılı kanunla eklenen muvakkat maddenin (C) fıkrasının değiştirilmesi hakkında Millî Müdafaa Vekillîğince hazırlanan ve Başvekâletin 3 birinci kânun 1943 tarih ve 6/4032 sayılı tezeresiyle Yüksek Meclise sunulan kanun lâyihası Millî Müdafaa Encümeni mazbatasıyla birlikte Encümenimize tevdi buyurulmakla Millî Müdafaa Vekillîğinin salâhiyetli memurları hazır oldukları halde tetkik ve müzakere olundu.

4296 sayılı kanunla emsallerine bahşolunan ikişer sene kıdem zammından, mezkûr kanunun (C) fıkrasının hâkimleri istisna etmesi yüzünden faydalanamayan askerî muamele ve hesap memurluklarından hukuk tahsili yaparak askerî adli hâkimliğe geçmiş olanların mağduriyetlerini izale maksadiyle hazırlanan lâyiha, ıslâh ve ikmal yoluyla tasfiye edici bir hüküm ihtiva ettiğinden Encümenimizce de kabule şayan görülmüş ve ancak iltibasa mahal verebileceği mülâhaza olunan «Askerî memur» kelimeleri yerine «Hesap ve muamele memuru» kelimeleri ve halen yerine de «bu kanunun neşri tarihinde» ibaresi konulmak ve vaktiyle kıdem zammı almış olanları is-

tisna maksadiyle de «Hiç bir kıdem zammı almaksızın» ibaresi ilâve olunmak suretiyle madde yeniden kaleme alınmış ve üçüncü maddede şekle ait bir değişiklik yapılmıştır.

Umumî Heyetin tasvibine arz olunmak üzere Yüksek Reisliğe sunulur.

Reis	Reis V.	M. M.
Çorum	Kastamonu	Tokad
İ. Eker	T. Çoşkan	H. N. Keşmir
Kâtip		
İstanbul	Bitlis	Bolu
F. Öymen	B. Osma	Dr. Z. Ülgen
Diyarbakır	Eskişehir	Giresun
R. Bekit	Y. Abadan	M. Akkaya
Giresun	Hatay	İsparta
A. Sayar	H. Selçuk	M. M. Karaağaç
İstanbul	İzmir	Kayseri
H. Kortel	M. Birsal	F. Baysal
Kütahya	Manisa	Mardin
H. Pekcan	F. Kurdoğlu	R. Erten
Rize	Trabzon	Yozgad
T. B. Balta	M. S. Anamur	S. İçöz
	Zonguldak	
	E. Erişirgil	

HÜKÜMETİN TEKLİFİ

Askerî memurlar hakkında 1455 sayılı kanuna 4296 sayılı kanunla eklenen muvakkat maddenin (C) fıkrasının değiştirilmesi hakkında kanun lâyihası

MADDE 1. — Askerî memurlar hakkındaki 1455 sayılı kanuna ek 4296 sayılı kanunun birinci maddesinin (C) fıkrası aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir :

C) Subaylıktan askerî memurluğa naklo-lunanlarla askerî adli hâkimler bu iki senelik nasip ilerletmesinden istifade edemezler. Ancak askerî memur iken adli müşavirliğe ve hâkimliğe naklettirilip hâlen 2 ve 3 ncü sınıf derecesinde bulunan askerî adli hâkimlerin nasıpları ikişer sene ilerletilmiştir.

MADDE 2. — Bu nasip ilerletilmesinden dolayı maaş farkı verilmez.

MADDE 3. — Bu kanun neşri tarihinden muteberdir.

MADDE 4. — Bu kanun hükümlerini yürütmeğe Millî Müdafaa Vekili memurdur.

25 . I I . 1943

Bş. V.	Ad. V.	M. M. V.
Ş. Saracoğlu	A. B. Türel	A. R. Artunkal
Da. V.	Ha. V.	Ma. V.
H. Uran	N. Menemencioglu	F. Ağralı
Mf. V.	Na. V.	İk. V.
Yücel	S. Day	F. Sirmen
S. İ. M. V.	G. İ. V.	Zr. V.
Dr. H. Alataş	S. H. Ürgüblü	Ş. R. Hatipoğlu
Mü. V.		Ti. V.
A. F. Cebesoy		C. S. Siren

BÜTÇE ENCÜMENİNİN DEĞİŞTİRİŞİ

Askerî memurlar hakkındaki kanuna 4296 sayılı kanunla eklenen muvakkat maddenin (C) fıkrasının değiştirilmesine dair kanun lâyihası

MADDE 1. — Askerî memurlar hakkındaki 24 . V . 1929 tarih ve 1455 sayılı kanuna ek 14 . VIII . 1942 tarih ve 4296 sayılı kanunun birinci maddesinin (C) fıkrası aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir :

C) Subaylıktan askerî memurluğa naklo-lunanlarla askerî adli hâkimler bu iki senelik nasip ilerletilmesinden istifade edemezler. Ancak Askerî hesap veya muamele memuru iken adli müşavirliğe ve hiç bir kıdem zammı almaksızın hâkimliğe naklettirip bu kanunun neşri tarihinde 2 ve 3 ncü sınıf derecesinde bulunan askerî adli hâkimlerin nasıpları ikişer sene ilerletilmiştir.

MADDE 2. — Hükümet teklifinin 2 nci maddesi aynen

MADDE 3. — Bu kanun neşri tarihinden mer'idir.

MADDE 4. — Hükümet teklifinin 4 ncü maddesi aynen